

MONIKULTTUURISIA KOHTAAMISIA

OPAS VARHAISKASVATUKSEN ARKEEN

MONIKULTTUURISIA KOHTAAMISIA

OPAS VARHAISKASVATUKSEN ARKEEN

Toimittajat

Kaarniemi, Heli

MONIKKO - monikulttuurisen kasvatustyön, kotoutumisen ja opetuksen kehittäminen -hanke

Julkaisija

Itä-Suomen yliopisto

Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate

Yliopistokatu 2

80100 Joensuu

Taitto ja kansi

Lasse Reijonen

Paino

Kopijyvä Oy

Kuopio 2012

ISBN: 978-952-61-0825-4

SISÄLTÖ

Esipuhe	4
1. Monikulttuurisen perheen kohtaaminen varhaiskasvatuksessa.....	5
Kun lapsi tulee ryhmään.....	6
Yhteistyö perheen kanssa.....	6
Lapsen tukeminen: arjen hyviä käytäntöjä.....	8
2. Suomi toisena kielenä (S2) varhaiskasvatuksessa	9
Opetuksen keskeisiä sisältöjä	9
Toimintatapoja ja materiaaleja	10
Kuvien käyttö opetuksessa.....	10
Kielellisen kehityksen seuranta, kartoitus ja arviointi.....	11
Lapsen oman äidinkielen tukeminen.....	11
3. Kulttuurieroista	12
Yksilökeskeisyys ja yhteisökeskeisyys.....	12
Yksiaikaisuus ja moniaikaisuus	12
Stereotypiat	12
Stereotypisoinnin muotoja	12
Maahanmuuton vaikutus elämäntilanteeseen	13
Kulttuurisen sopeutumisen vaiheet.....	14
4. Sanastoa ja käsitteitä	15
Maahanmuutto ja monikulttuurisuus	15
Suomi toisena kielenä (S2)	16
5. Liitteet	16
Maahanmuuttajaperheen aloituskeskustelulomake, suomi toisena kielenä (S2) opetuksen vuosikello, ohje suomenkielisen oppimisen (S2) seurantalomakkeen käyttöön, tulkinkäyttöopas, taustamateriaalit ja tietoa lisämateriaaleista	

ESIPUHE

Tämän varhaiskasvatuksen monikulttuurisiin kohtaamisiin liittyvän materiaalin tavoitteena on antaa joitakin näkökulmia ja vinkkejä varhaiskasvatuksen hektisen arjen keskelle.

Materiaalin tuottamiseen on osallistunut varhaiskasvatuksen käytännön asiantuntijoita. Joensuusta mukana olivat erityislastentarhanopettaja Ritva Komonen, erityislastentarhanopettaja Tarja Norismaa-Rasinmäki ja lastentarhanopettaja Erja Pakarinen; Kontiolahdelta päivähoidon johtaja Tarja Tormulainen, päiväkodin johtaja Marja Kauppinen ja lastentarhanopettaja Jaana Julkunen. Kiitokset kirjoittajille ja työpajoihin osallistuneille, oppaan kuvittaneille Paiholan päiväkodin lapsille sekä hankkeen pilottialueina toimineille Joensuun kaupungille ja Kontiolahden kunnalle!

Materiaali syntyi osana MONIKKO – monikulttuurisen kasvatustyön, kotoutumisen ja opetuksen kehittäminen -hankkeen toimintaa. Hanke toteutettiin 1.1.2010-30.6.2012 välisenä aikana. Sen toteuttajana toimi Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate. Hankkeen rahoittajia olivat Euroopan sosiaalirahasto, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Joensuun kaupunki ja Kontiolahden kunta.

Toivotan omasta puolestani avointa asennetta ja rohkeutta kaikenlaisiin kohtaamisiin arkityössäsi!

Janne Rieki
MONIKKO-hankkeen projektipäällikkö

1. MONIKULTTUURISEN PERHEEN KOHTAAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat mm.

- lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen
- lapsen oman identiteetin vahvistaminen
- lapsen sopeutuminen omaan päivähoitopaikkaan
- suomen kielen oppiminen
- oppimis- ja kouluvalmiuksien kehittäminen
- perheen tukeminen lapsen oman äidin kielen ja kulttuurin säilyttämisessä
- suomalaisen kulttuurin välittäminen

Yhteistyötä monikulttuurisen perheen kanssa rakennetaan kasvatuskumppanuuden hengessä. Kasvatuskumppanuus on aikuisten yhteisvastuullista huolenpitoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Se on kaikkien lasten oikeus. Kasvatuskumppanuudessa huomiota kiinnitetään siihen, miten vanhemman lasta koskeva näkemys tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja jaetuksi vuoropuhelussa ammattilaisen kanssa.

Kasvatuskumppanuuden erityisenä tehtävänä on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen, avun ja suojelun tarve. Henkilöstön vastuulla on luoda edellytykset tasavertaiselle yhteistyölle.

Kasvatuskumppanuus vaatii työntekijöiltä vahvaa kulttuurien tuntemusta ja kunnioitusta perheitä kohtaan, kärsivällisyyttä ja halua aitoon yhteistyöhön.

Maahanmuuttajavanhemmat kasvattavat lapsiaan oman kulttuurinsa mallin mukaan. Päiväkodin suomalainen henkilökunta kasvattajan roolissa välittää suomalaista kulttuuria. Lapsen on saatava tuntee olevansa hyväksytty ja kokea, että häneen ja hänen kulttuuriinsa suhtaudutaan myönteisesti.

Työyhteisöissä on hyvä pohtia, millaisen ensivaikutelman lapsi ja hänen perheensä saavat saapuessaan päivähoitopaikkaan. On muistettava, että lapset aistivat aikuisten asenteita jo eleistä, ilmeistä ja äänensävyistä. Aikuisten on puhuttava lapsista kunnioittavasti myös keskenään. Myös oppimisympäristö vaikuttaa päivähoitopaikan tunnelmaan ja ilmapiiriin. Oppimisympäristöä muokataan niin, että kulttuurien monimuotoisuus tulee näkyväksi ja toiminnassa huomioidaan havainnollisuus, esimerkiksi kuvia käyttämällä.

Pohdittavaa työyhteisölle

- päivähoitolaki edellyttää perheen vakaumuksen kunnioittamista. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa?
- millaisia asenteita, ennakkokäsityksiä ja ennakkoluuloja eri osapuolilla voi olla? On hyvä muistaa, että myös maahanmuuttajilla voi olla ennakkoluuloja.
- miten erilaiset viestimisen ja kommunikoinnin tavat, esim. ilmeet, eleet ja äänenpainot vaikuttavat?
- mikä on oman kulttuurin vaikutus ajatteluun, arvoihin, tapoihin, normeihin?
- voiko arvostaa toisia kulttuureja pelkäämättä, että menettää jotain omasta kulttuuristaan?
- voiko työyhteisössä puhua omista monikulttuurisuuteen liittyvistä tuntemuksistaan?

Kun lapsi tulee ryhmään

Ennen uuden lapsen tuloa ryhmään keskustellaan hänen tulostaan lapsiryhmän kanssa. Lapsille kerrotaan perusasioiden lisäksi tulevan lapsen kotimaasta, kielestä, kulttuurista, erilaisuudesta sekä sen hyväksymisestä. Keskeistä lasten kannalta on oppia erilaisten arvomaailmojen molemminpuolinen kunnioitus ja arvostaminen.

Ryhmän aikuisista voidaan nimetä yksi henkilö, joka perehtyy lapsen ja perheen asioihin. Se helpottaa perheen ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja lisää perheen turvallisuudentunnetta. Näin on helpompi rakentaa avointa ja luottamuksellista kasvatuskumppanuutta.

Yhteistyö perheen kanssa

Mitä selvitän perheen historiasta ja tapakulttuurista?

- Millaisessa tilanteessa perhe eli kotimaassaan
- Miten miehen ja naisen roolit määräytyvät, millaisia ajatuksia perheellä on lasten kasvatusvastuusta ja vanhemmuudesta
- Mikä on lapsen asema perheessä
- Minkälaiset odotukset perheellä on päivähoidolle (esim. odotetaanko koulu- maista, oppimispainotteista, leikinomais- ta, hoivapainotteista)
- Mikä on perheen kulttuurissa keskipistee-nä: yksilö, perhe vai yhteisö
- Mitkä ovat perheen uskonnot ja miten vaikuttavat perheen elämään ja lapsen arkeen päivähoidossa
- Miten eri tunteita ilmaistaan ja miten suhtaudutaan fyysiseen kosketukseen

**Ole kiinnostunut ja näytä,
että sinäkin voit ja haluat oppia
perheen kulttuurista.**

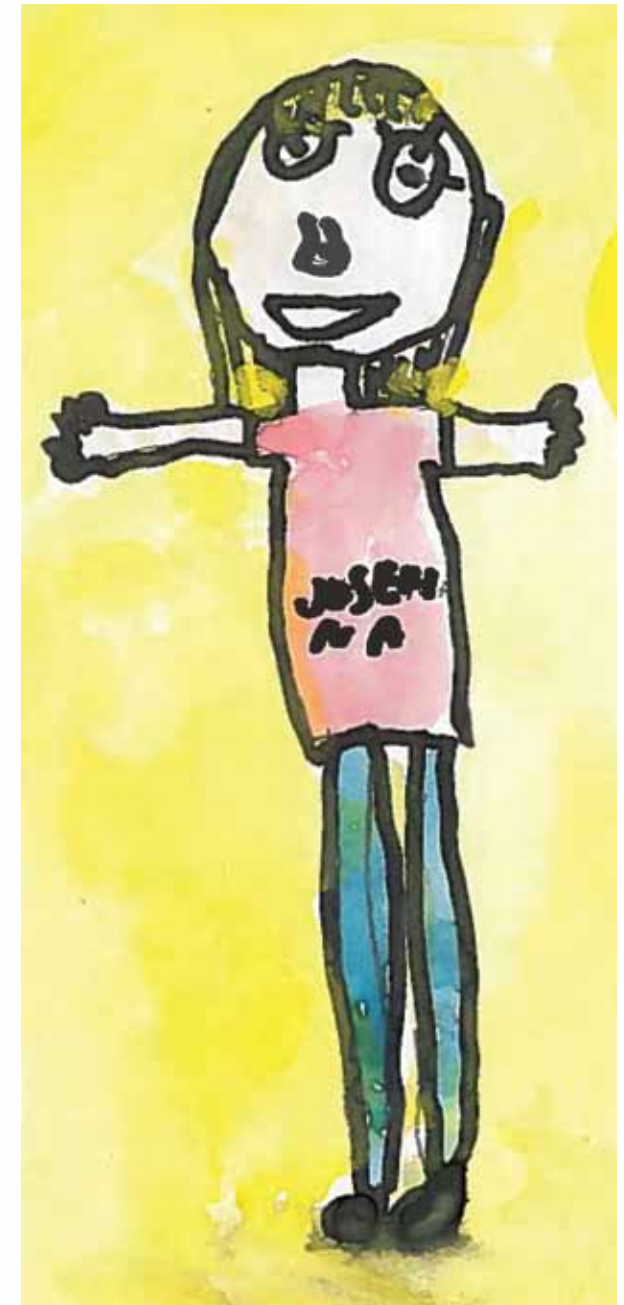
Tämän oppaan lopussa liitteenä on lomake, jota voi käyttää tukena aloituskeskustelussa vanhempien kanssa.

Mitä kerron suomalaisesta kasvatuskulttuurista?

- miehet ja naiset, tytöt ja pojat ovat tasa-arvoisia
- ihmisiä ei erotella poliittisten, rodullisten eikä uskonnollisten seikkojen vuoksi
- vanhempia tuetaan heidän kasvatustyössään
- pyrkimys oikeudenmukaisuuteen
- tunteiden ilmaisu on sallittua
- opiskelemme elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja
- suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on tärkeää, että lapsi leikkii, liikkuu, kehittyy kielellisesti ja taiteellisesti sekä tutkii ympäristöään, on aktiivinen toimija ja tulee kuulluksi
- fyysinen kurittaminen on lailla kielletty
- vaitiolovelvollisuus: mitä se merkitsee?
- yhteistyötahot: esim. erityislastentarhanopettajat, neuvola, koulu, lastensuojelu

Mitä kerron päivähoidon arjesta?

- Lapsen päivä päivähoitossa
- Ruokailu
- Ulkoilu
- Pukeutuminen
- Päivälepo
- Hygienia
- Toiminta
- Hoitoajat
- Sairastaminen
- Subjekttiivinen oikeus päivähoitoon
- Päivähoitomaksu

Lapsen tukeminen: arjen hyviä käytäntöjä

- Päivittäisissä tilanteissa (ruokailu, pukeminen, wc, päivälepo, ulkoilu) on hyvä muistaa, että ne voivat olla lapselle täysin uusia asioita ja vaativat aikuiselta toistuvaa aktiivista ohjaamista, kärsivällistä "kädestä pitäen" opettamista
- Opetellaan sanomaan lapsen nimi oikein. Toistetaan myös ryhmän lasten ja aikuisten nimiä niin, että lapsi oppii ne.
- Annetaan lapselle jakamatonta aikuisen aikaa.
- Havainnoidaan lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja leikkiä. Aikuinen voi ohjauksellaan vaikuttaa merkittävästi myös lasten keskinäisiin suhteisiin ja ryhmän vuorovaikutukseen. Ohjauksella edistetään lasten sosiaalisten taitojen oppimista.
- Aikuisella on aktiivinen rooli siinä, että lapsi pääsee mukaan toimintaan ja leikkiin toisten lasten kanssa. Järjestetään sellaisia leikkiä ja leikkejä, jotka eivät vaadi kielitaitoa tai kulttuurista taitamista. Ohjatuissa sääntöleikeissä (esim. liikuntaleikit) tuetaan ryhmätoimintaa ja lapset saavat luontevalla tavalla kontakteja toisiinsa.
- Kiusaamiseen puututaan heti, jos lasta nimitellään, ei oteta mukaan leikkeihin, kieltäydytään pitämästä kädestä tai istumasta vieressä, tai jos lasta kohtaan käyttäydytään aggressiivisesti.
- Toiminnassa otetaan huomioon kulttuurien moninaisuus ja vastavuoroisuus. Tervehdykset, lukusanat ja lausahdukset lapsen omalla äidinkielellä tehdään tutuksi koko ryhmälle.
- Ole kiinnostunut ja näytä, että sinäkin voit ja haluat oppia lapsen kulttuurista

2. SUOMI TOISENA KIELENÄ (S2) VARHAISKASVATUKSESSA

Suomi toisena kielenä päivähoitossa on suunnitelmallista lasten toiminnan ohjausta sekä lasten kanssa toimimista. Lapsi oppii kieltä kaikissa arkisissa rutiineissa, siirtymätilanteissa, perushoidossa ja ohjatussa toiminnassa. Mahdollisuuksien mukaan lapselle tulisi järjestää myös yksilöllistä ja/tai pienryhmäaikaa kielen oppimiseen, noin 20 minuuttia viikoittain. Lapsen toisen kielen opetuksessa tulee edetä suunnitellusti, käyttäen apuna esimerkiksi liitteenä olevaa Joensuun S2-opetuksen vuosikelloa.

Opetuksen keskeisiä sisältöjä

S2-opetuksen tehtävänä on kehittää lapsen suomen kielen taitoa niin että hän pystyy ilmaisemaan itseään, ymmärtää ja tulee ymmärretyksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Keskeisiä sisältöjä S2-opetuksessa ovat:

- sanavaraston kartuttaminen
- käsitteiden harjaannuttaminen
- kuunteleminen ja ymmärtäminen (mm. toimintaohjeet, vuorovaikutustilanteet)
- puhuminen
- kielen rakenne (lauserakenne, taivutusmuodot jne.)

Monikulttuuriselle lapselle suomen kieli on oppimisen kohde ja väline oppia uusia asioita. Toisen kielen oppiminen etenee samalla tavalla kuin kielen oppiminen yleensä. Oppimisen eteneminen ei tapahdu kuitenkaan iän vaan taitojen kehittymisen mukaan.

Lähtökohtia S2-opetukselle

- lapsilähtöisyys, toiminnallisuus ja leikki
- oppiminen sidotaan arkeen, lapsen jokapäiväiseen elämään, tuttuihin asioihin
- oppimisessa korostuu lapsen oma toimiminen, aikuisen antama malli, toiminnan sanoittaminen ja kuvittaminen sekä kielen harjoittelu vertaisryhmässä
- jokainen ryhmässä toimiva aikuinen on lapsen kielenopettaja, jonka tulee kiinnittää huomiota omaan ilmaisuunsa ja puheeseensa toimiessaan lapsen kanssa

Jokainen vuorovaikutustilanne lasten kanssa ja lasten kesken on kielen oppimista.

Toisen kielen oppiminen kestää lapsella noin 5-8 vuotta. Lapsi oppii ensin sanoja sattumanvaraisessa järjestyksessä ja toistaa ympäristöstä kuulemiaan sanoja ymmärtämättä niiden merkityksiä. Tarvitaan noin 60-70 toistoa uuden sanan oppimiseksi. Vähitellen lapsi osoittaa ymmärtävänsä ja pystyy toimimaan lyhyiden ohjeiden mukaisesti.

Monikulttuurinen lapsi oppii suomen kielestä noin 1-2 vuoden kuluessa ns. pintasujuvuuden eli lapsi ymmärtää ja osaa ilmaista perusasiat konkreettisissa arkipäivän asioissa. Kielitaito ei kuitenkaan vielä riitä kielen syvällisempään ymmärtämiseen.

Toisen kielen oppimisessa on ns. välikielen vaihe, jossa kielen kehitys näyttää pysähtyneen. Tässä vaiheessa lapsi ei löydä täsmällistä ilmaisua tai sanaa vaan käyttää kiertoilmaisuja ja korvaavia sanoja. Vähitellen välikielen ilmaisut jäävät pois ja kielen kehitys etenee.

Toisen kielen opettamisessa tärkeää:

- Harjoitelkaa kieltä kaikissa arjen tilanteissa.
- Luo oppimiselle iloinen ja myönteinen ilmapiiri.
- Puhu selkeästi, mutta ei liioitellun hitaasti tai kovaäänisesti.
- Puhu aluksi lyhyitä lauseita ja tauota puhetta.
- Käytä eleitä ja ilmeitä, ole itse innostunut.
- Havainnollista käsitteitä konkreettisilla esineillä, kuvilla ja esimerkeillä.
- Opetä toiminnan avulla.
- Älä korjaa lapsen puhetta, tarjoa hänelle oikea malli toistamalla sanat oikein.
- Ota huomioon lapselle merkitykselliset ja tutut asiat.
- Pyri siihen, että lasten välille syntyy vuorovaikutus.
- Tarkista ymmärtäminen usein ja monella eri tavalla.
- Laita lapset käyttämään opittavaa asiaa/ käsitettä useassa eri tilanteessa ja ympäristössä.
- Anna lapselle ja oppimiselle aikaa. Muista kertaaminen ja toisto.

Toimintatapoja ja materiaaleja

S2-opetuksen tulee olla toiminnallista, monikana-vaista ja leikinomaista. Tärkein opetusmateriaali on puhuttu kieli, jota ilmeet ja elekieli tehostavat. Vuorovaikutustilanteet toisten lasten kanssa ovat parasta harjoitusta. Opetusta konkretisoidaan tekemisen, kuvien, tavaroiden, erilaisten materiaalien, äänien ja värien avulla. Asioita nimetään ja tekemisiä sanoitetaan ja mallinnetaan.

Tärkein opetusmateriaali on puhuttu kieli, jota ilmeet ja elekieli tehostavat.

Hyviksi havaittuja:

- havaintokuvat, kuva-sanakortit, piirroksot
- kuvakirjat, kuvasanakirjat, sarjakuvat
- sadut, tarinat, lorut, laulut, liikunta- ym. leikit
- oppimispelit (mm. alias, arvaa kuka, kalapeli, dialogi- ja kommunikaatiopelit, äänilotot)
- muistipelit, kim-leikit, piilota ja etsi leikit
- taikapussit (sisältönä kuvia, esineitä, leluja jne.)
- lausepeli (kuka, mitä missä), loogiset tarinat ja -parit -kortit
- tunnekortit, värikortit

- ikäistään nuoremmille tarkoitettut materiaalit
- valmiit kielenopetuksen materiaalit/oppaat; esim. Aamu-sarja, Saako olla suomea, Avainsanoja, Kielitaito puhkeaa kukkaan, Mamumuksut (suomea leikki-ikäisille)
- erilaiset harjoitusohjelmat ja niihin liittyvä materiaali; esim. Kieli-liikunta (KILI), Kuvintuettu leikki (Kuttu), Sanasäkki
- omat vihkot, joissa kuvia, opeteltavia sanoja, loruja, lauluja

Kuvien käyttö opetuksessa

Kuvien avulla lapselle tehdään toiminnasta ja kielen oppimisesta konkreettista ja ymmärrettävää. Niiden avulla konkretisoidaan lapselle mm. toiminnan kulua, osallistumista leikkeihin ja valintamahdollisuuksia. Lapsi rauhoittuu, kun hän pystyy kuvien avulla ymmärtämään ja ennakoimaan, mitä tapahtuu. Kuvat pysäyttävät ja auttavat kohdentamaan huomiota haluttuun asiaan. Niiden käyttö auttaa hidastamaan ja selkeyttämään myös aikuisen omaa puhetta. Lapsen tarkkaavaisuus ja oman toiminnan ohjaus kehittyvät, jolloin tehtävien aloittaminen ja tehtävissä eteneminen helpottuu. Turvallisuuden tunne kasvaa ja oppimiselle jää enemmän aikaa.

Kuvien käyttö lisää lapsen tasa-arvoista vuorovaikutusta ja osallisuutta ryhmässä.

Vinkkejä kuvien käyttöön:

- Siirtymätilannekuvat
- Ruokailutilanteet, kuvat tarjolla olevan ruuan raaka-aineista
- Kuvitetut päiväjärjestykset
- Kuvitetut pukeutumisyjärjestykset
- Leikit (kuvat leikkien valinnassa, kuvien tuettu leikki)
- Askartelu, maalaukset ym. (työskentelyjärjestyksen jäsentäminen kuvien avulla)
- Kuvitetut laulut, lorut, pelit, sadut
- Kuvasadutus
- Arjen vuorovaikutustilanteet esim. vanhempien hakiessa lasta

Kuvina voidaan käyttää PCS -kuvia, valokuvia, piirroksia ym. kuvia. Valmiita kuvia löytyy muun muassa osoitteesta Papunet.fi.

Kielellisen kehityksen seuranta, kartoitus ja arviointi

Kielen kehityksen arviointi suhteutetaan lapsen ikään, suomenkielisessä ympäristössä vietettyyn aikaan ja saatuun tukeen. Vanhempien kanssa keskustellessa on hyvä kartoittaa lapsen oman äidinkielen puheenkehitystä. Kielen kehityksen seurannassa korostuu havainnointi, dokumentointi ja arviointi.

Havainnoinnissa tulee kiinnittää huomiota kielen oppimisen lisäksi myös lapsen toimintaan ryhmässä. Ottaako hän kontaktia lapsiin/aikuisiin, leikkiikö hän toisten lasten kanssa, miten aktiivinen hän on ja miten selviytyy tilanteissa, jossa kielitaito ei riitä? Arviointien ja kartoitusten tarkoituksena on antaa tietoa ja sisältöä lapsen toiminnan suunnitteluun ja suomen kielen opetukseen sekä tarvittaessa tuen piiriin ohjaamiseen.

Havaintoja voi kirjata esimerkiksi tämän oppaan liitteenä olevaan suomen kielen oppimisen seurantalomakkeeseen, joka toimii henkilökunnan työvälineenä. Erityislastentarhanopettaja on tarvittaessa mukana arviointeja tehtäessä.

Kun lapsi on ollut noin vuoden ajan ohjatussa toiminnassa, voidaan kielitaidon arviointiin käyttää mm. KETTU ja LUMIUKKO testejä. Päivähoidossa tapahtuvaan havainnointiin on olemassa lisäksi erilaisia materiaaleja, mm. Lauran päivä ja Espoon kielireppu. Oppaan lopussa on linkkejä hyväksi koettuihin havainnointimateriaaleihin.

Lapsen kielitaidon arviointi ja seuranta etenee suunnitellusti esimerkiksi liitteenä olevan Joensuun S2 opetuksen vuosikellon mukaan.

Lapsen oman äidinkielen tukeminen

Lapsella on oikeus omaan äidinkieleensä, joka on tunteiden ja ajattelun kieli. Hyvä äidinkielen taito on merkityksellinen lapsen minäkuvan ja identiteetin kehittymisen kannalta. Se on yhdysside lapsen omiin juuriin, kulttuuristaustaan ja sen arvoihin. Vahva äidinkielen taito on myös edellytys toisen kielen oppimiselle.

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu opettaa ja ylläpitää lapsen äidinkielen taitoa. Päivähoidon tehtävänä on tukea ja rohkaista vanhempia käyttämään lastensa kanssa omaa äidinkieltään. Mahdollisuuksien mukaan lapsen oman äidinkielen oppimista voidaan tukea päivähoidossa esim. kieliavustajien avulla.

Hyvä äidinkielen taito on merkityksellinen lapsen minäkuvan ja identiteetin kehittymisen kannalta.

3. KULTTUURIEROISTA

Kulttuurieroja voidaan määritellä monella tavalla. Yksi tavoista on jakaa kulttuurit karkeasti kahteen ryhmään, joita määrittävät

- länsimainen yksilökeskeisyys ja lineaarinen yksiaikaisuus sekä
- itämainen yhteisökeskeisyys ja syklinen moniaikaisuus

Maapallon mittakaavassa katsottuna ns. länsimainen kulttuuripiiri ei ole kovin laaja. Suurin osa maailman kulttuurisista ympäristöistä on yhteisökeskeisiä ja moniaikaisia; vahvimpina niistä Aasian, Afrikan ja Etelä-Amerikan alueilla vallitsevat kulttuuriset ympäristöt. Vahvasti yksilökeskeisiä kulttuurisia alueita ovat Pohjois- ja Länsi-Euroopan maat sekä Pohjois-Amerikka. Alueiden sisällä on kuitenkin suuria vaihtelua. Esimerkiksi USA:ssa meksikolaistaustaiset asukkaat ovat säilyttäneet yhteisökeskeisen kulttuurinsa.

Yksilökeskeisyys ja yhteisökeskeisyys

Yksilökeskeisen kulttuurisen ympäristön lähtökohtana ja perusarvona on yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien turvaaminen. Esimerkiksi työpaikalla ja työyhteisössä työntekijä toimii ensisijaisesti yksilönä. Perhe- ja muiden yksityis- ja ihmissuhdeasioiden hoitaminen pyritään pitämään erillään työasioista. Työntekijä on henkilökohtaisesti vastuussa työtehtäviensä hoitamisesta. Tällainen ajattelu on tuttua meille suomalaisille. Yhteisökeskeisessä kulttuurisessa ympäristössä yksilön merkitys ei ole yhtä itseisarvoinen. Perhe ja suku

voivat olla yksilöä merkityksellisempiä. Ero työelämän ja yksityiselämän välillä ei ole yhtä selvä kuin yksilökeskeisessä ympäristössä. Saatetaan esimerkiksi luottaa siihen, että sukulainen tai ystävä auttaa aina myös työelämässä. Kun lähimmäinen sairastuu, perheen etu menee työpaikan edun edelle.

Yksiaikaisuus ja moniaikaisuus

Yksiaikaisessa kulttuurisessa ympäristössä täsmällisyys tai siihen pyrkiminen on itsestään selvää. Esimerkiksi työaikojen noudattamista pidetään Suomessa itsestäänselvytenä, josta ei normaalisti ole tarpeen edes ääneen mainita uusille työntekijöille. Kalenteri ja kello ovat välttämättömiä apuvälineitä niin päivän, viikon, kuukauden kuin vuoden tasolla.

Moniaikaisessa kulttuurisessa ympäristössä käsitys ajasta on virtaavampi. Aika ei lopu koskaan, vaan toistuu syklisesti, kehämäisesti. Sen mikä jää tänään tekemättä, voi tehdä huomenna. Tätä taustaa vasten täsmällinen kellonaikojen ja aikataulujen noudattaminen ei ole aina yhtä merkityksellinen asia kaikille muualta Suomeen tuleville. Perisuomalaisesta näkökulmasta tämä saattaa vaikuttaa laiskottelulta.

Stereotypiat

Mitä ajattelet kun kohtaat uusia monikulttuurisia perheitä? Mitä ajattelet ennen kohtaamista? Askarruttaa-ko esimerkiksi se, miten voisit toimia niin, ettet loukkaasi omalla käytökselläsi toista kulttuuria? Pelottaako?

On hyvä tietää, että vilpitön asenne kohtaamisissa riittää yhteistyön lähtökohdaksi. Tietoa eri kulttuureista voi toki opiskella etukäteen, mutta kohtaamiset ovat myös oppimistilanteita.

Kaikki kohtaamiset eivät suju ongelmitta. Mikä osuus ennakkoluuloilla tai stereotyyppioilla niissä on? Mitä ennakkokäsityksiä sinulla on eri kulttuureista? Kulttuurierojen näkeminen omien stereotyyppien sävyttämien linssien läpi voi tehdä monikulttuuristen perheiden kohtaamisesta hankalaa, jopa vastenmielisen oloista. Tällöin olisi tärkeää huomata omassa ajattelussa vaikuttavien stereotyyppien vaikutus omaan asennoitumiseen. Luonnollisesti jo ennen tätä omia stereotyyppioita pitää uskaltaa kohdata ja tunnistaa.

Stereotypia tarkoittaa kaavamaista yleistystä jostakin asiasta tai ihmisryhmästä. Kulttuurisia eroja määrittävät stereotyyppiset kuvat esittävät rajat luonnollisina ja/tai muuttumattomina. Stereotypisointiin liittyvä luonnollistaminen kiinnittää erot ja varmistaa niiden pysyvyyden, "ne nyt ovat semmoisia". On hyvä muistaa, että kulttuurit eivät kuitenkaan ole muuttumattomia yksiköitä, vaan muuntuvia, vaikutteita antavia ja saavia, eli pikemminkin prosessiluonteisia. Vieraiden kulttuurien peilaaminen omien stereotyyppisten mielikuvien kautta ei kerro mitään todellista meille vieraisista kulttuureista. Se kertoo meistä itsestämme.

Stereotypisoinnin muotoja

Stereotypisoinnille on ominaista kahtia jakamisen strategia (etnosentrismi), missä normaali ja hyväksyttävä

erotetaan epänormaalista ja ei-hyväksyttävästä tai epämiellyttävästä. Esimerkiksi **demonisoinnissa** vieras esitetään yksiselitteisen vaarallisena, epäihmisenä. Äärimmillen vietyä ”Eivät ne ole oikeasti edes ihmisiä” -tyyppinen ajattelu. Reaktiona voi olla vihantunne. **Naurettavaksi tekemisessä** outo ja vieras esitetään koomisessa valossa. Tästä ovat hyviä esimerkkejä mm. rasistiset vitsit tai viattomilta tuntuvat lastenlaulut: ”Kuninkaan varpaassa oli känsä, sekä rengas nenäsänsä. Hän oli paksu kuin kaskelotti, vaik´oli musta hottentotti” (Hottentottilaulu, 1961). **Idealisoinnissa** niin sanottuja primitiivisiksi kuvattuja kulttuureja esitetään alkuperäisinä ja luonnollisina vastakuvina modernille teollistuneelle maailmalle. Voidaan esimerkiksi väittää, että ”niille itselle olisi parempia pysyä siellä”. Idealisointiin kuuluu myös eksotisointi ja kritiikitön ihannoiti eli ksenofilia.

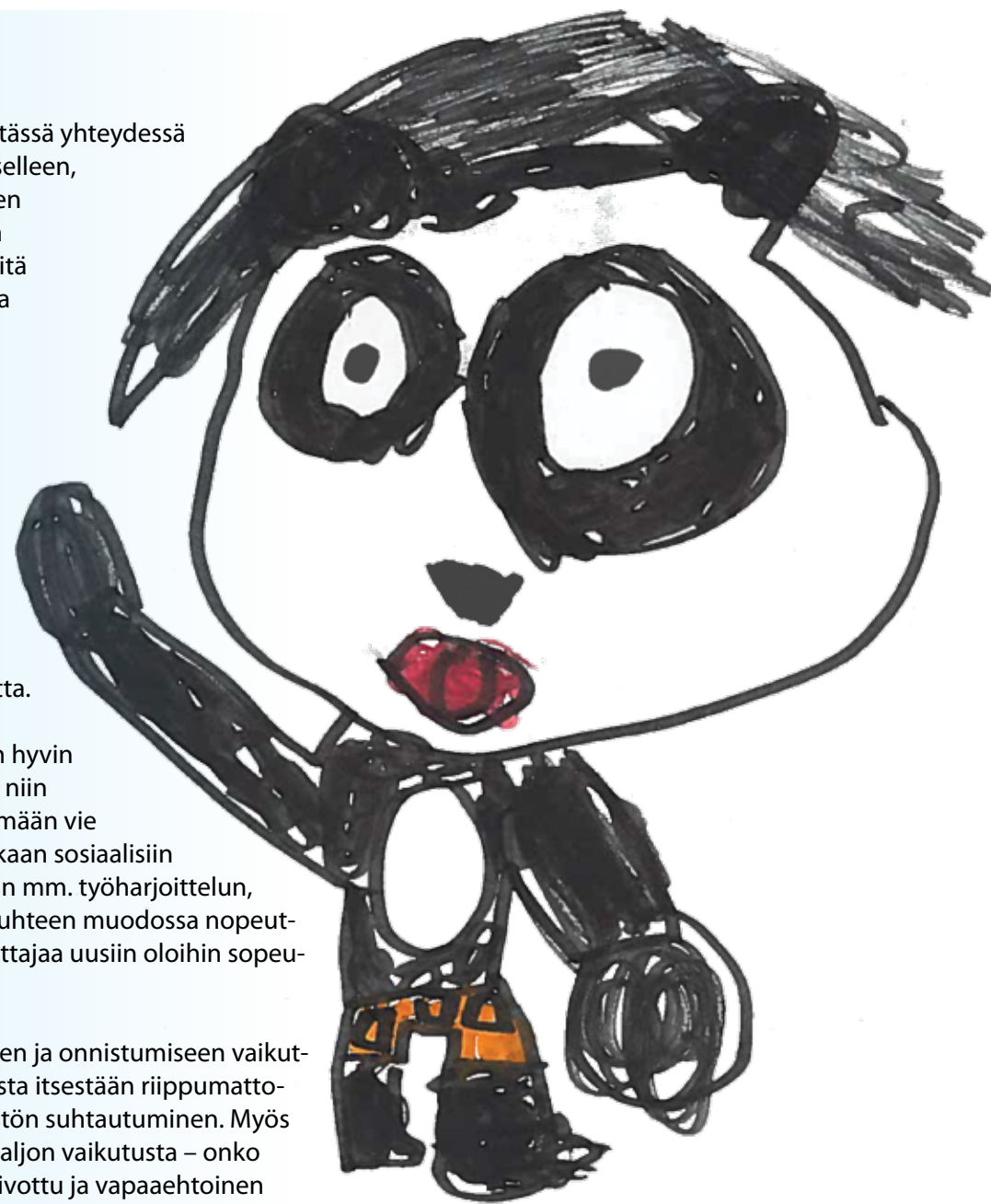
Kukaan meistä ei ole täysin vapaa stereotyyppioista. Tärkeintä on, että tiedostamme niiden olemassaolon. Stereotyyppiat eivät suinkaan tästä katoa, mutta niiden rooli ajattelussa muuttuu. Keskeistä on oppia erottamaan mielikuvien, ennakkoluulojen ja niistä ponnistavien stereotyyppien taustalla vaikuttavat tunteet, tiedot, pelot ja asenteet. Omien stereotyyppisten ajatusten huomaaminen ja tunnistaminen antaa mahdollisuuden valita oman suhtautumistavan kyseisiin stereotyyppisiin ajatuksiin. Stereotyyppien tunnistaminen antaa valinnan mahdollisuuden siihen, lähteäkö toimimaan stereotyyppien mukaisesti vai ei. Tunnistetut stereotyyppiat kannattaa hyväksyä oman mielen tuotteina, niiden taustoja voi tutkiskella, ja lopulta ne voi jättää omaan arvoonsa.

Hyväksyminen tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että on armollinen itselleen, hyväksyy sen, että kyseinen stereotyyppia löytyy omasta ajattelusta, mutta ei määritä tiedostamatta toimintaa ja suhtautumistapaa. Omiin asenteisiinsa voi pikku hiljaa vaikuttaa.

Maahanmuuton vaikutus elämäntilanteeseen

Muutto uuteen maahan merkitsee ihmiselle aina voimakasta stressitilannetta. Kotoutuminen vie aikaa. Se on myös nopeudeltaan hyvin yksilöllistä. Selviytyminen niin sanottuun normaaliin elämään vie yleensä vuosia. Pääsy mukaan sosiaalisiin verkostoihin ja työelämään mm. työharjoittelun, työssä oppimisen tai työsuhteen muodossa nopeuttaa ja auttaa maahanmuuttajaa uusiin oloihin sopeutumisessa.

Kotoutumisen edistymiseen ja onnistumiseen vaikuttavat osaksi maahantulijasta itsestään riippumattomat asiat, kuten valtaväestön suhtautuminen. Myös maahantulon tavalla on paljon vaikutusta – onko muutto Suomeen ollut toivottu ja vapaaehtoinen

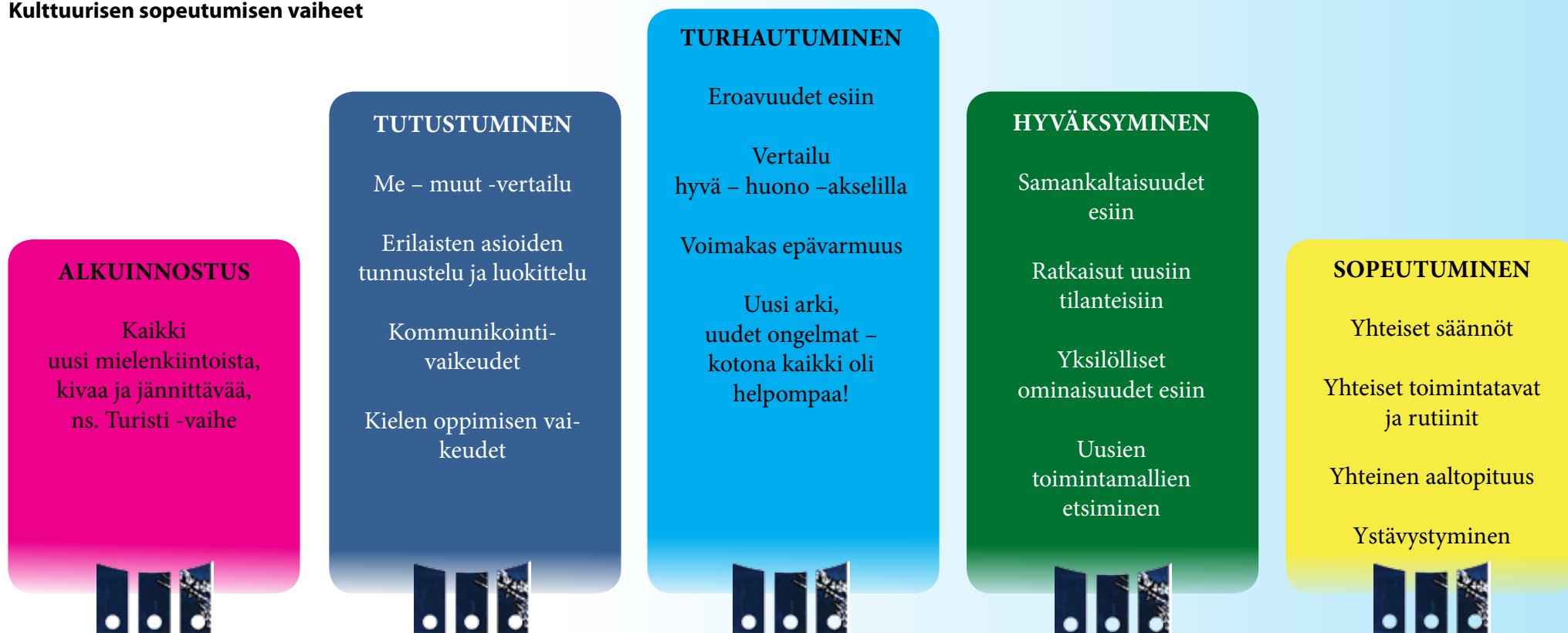
ratkaisu vai pakon sanelema ainoa vaihtoehto (esim. pakolaisuus).

Maahanmuuttoa ja yleensäkin muutosta seuraava sopeutumisvaihe shokkivaiheineen on hyvä tiedostaa asioitaessa maahanmuuttajataustaisen perheen kanssa. Alkuvaiheessa esimerkiksi maahanmuuttajaperheen isä voi olla innostunut kaikesta uudesta sekä niistä mahdollisuuksista, joita Suomi näyttää tarjoavan.

Turhautumisvaiheessa ollessaan hän voi puolestaan nähdä hyvääkin tarkoittavat asiat negatiivisessa valossa. Sopeutumisvaiheessa on alkanut löytyä yhteisiä toimintatapoja ja rutiineja. Yhteistyö voi sujua ilman suurempia ongelmia. Täytyy kuitenkin muistaa, että kulttuurisen sopeutumisen vaiheet eivät ole kertaluonteinen ilmiö, vaan sopeutuminen koostuu useammasta ylä- ja alamäkiä sisältävästä aallosta.

Myös päiväkodin työntekijän oma sopeutuminen uuteen elämäntilanteeseen (esim. työpaikan vaihtaminen, muutto uuteen kaupunkiin tai kaupunginosaan) voi sijoittua kaaviossa eri kohtaan kuin asiakkaana olevan maahanmuuttajaperheen vanhemman. Päiväkodin työntekijä voi olla itse turhautumisvaiheessa omaan elämäntilanteeseensa liittyen ja maahanmuuttajaperheen isä innostunut vasta maahan muutettuaan. Ilmiö on hyvä tiedostaa yhtenä vuorovaikutukseen mahdollisesti vaikuttavana tekijänä.

Kulttuurisen sopeutumisen vaiheet

4. SANASTOA JA KÄSITTEITÄ

MAAHANMUUTTO JA MONIKULTTUURISUUS

Maahanmuuttaja/maahanmuuttajataustainen

ovat yleisnimikkeitä, joita käytetään kuvaamaan syystä tai toisesta Suomeen muuttaneista henkilöistä. Heitä ovat pakolaiset, paluumuuttajat, turvapaikanhakijat, perheenyhdistämishjelman kautta maahan tulleet, mutta myös työn, opiskelun tai avioliiton kautta maahan tulleet henkilöt.

Pakolainen

on henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Hänellä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Kiintiöpakolainen

on henkilö, jolle on myönnetty pakolaisen asema ja maahantulolupa niin kutsutun vuosittaisen pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija

on henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vierasta maasta. Suomesta turvapaikkaa hakeva voi hakea sitä heti rajalta tai mahdollisimman pian maahantulon jälkeen poliisilta.

Kotouttaminen

Kotouttamisen tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, yhdenvertaisuutta ja valinnanvapautta viranomaisten toimenpiteillä. Kuntien on tehtävä kotouttamissuunnitelmat. Maahanmuuttajalle tehdään henkilökohtainen kotouttamissuunnitelma.

Kotoutuminen

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä yhteiskunnan tasavertaiseksi jäseneksi vuorovaikutuksessa yhteiskunnan muiden jäsenten kanssa. Kotoutuminen on aina kaksisuuntainen prosessi, eli siinä kaikki osapuolet joutuvat muuttamaan asenteitaan ja käyttäytymistään.

Kuntapaikka

Pakolaisella on oikeus saada kotikunta. Kuntapaikka voidaan antaa mistä päin Suomea tahansa. Kunnat saavat itse päättää montako paikkaa on annettavissa. Valtio korvaa kolmen vuoden ajan kuntapaikalla olevan henkilön tarvitsemien palveluiden kulut.

Rasismi

tarkoittaa aatetta tai toimintaa, joka asettaa ihmiset epätasa-arvoiseen asemaan etnisen perimän perusteella. Rasistisen ajattelutavan mukaan ihmiset tai ihmisryhmät voidaan laittaa paremmuusjärjestykseen esimerkiksi ihonvärin, kansalaisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasismi voi ilmetä monella tapaa: se voi olla selkeästi näkyvää ja järjestäytyntä tai piilossa tapahtuvaa toimintaa, jota on vaikea havaita.

Suvaitsevaisuus

Unescon yleiskokouksessa 1995 hyväksytyssä Suvaitsevaisuuden periaatteiden julistuksessa todetaan, että suvaitsevaisuus ei ole myöntävyyttä, alentuvaisuutta eikä suopeutta. Suvaitsevaisuus on sitä, että tunnustetaan toisten yleismaailmalliset ihmisoikeudet ja perusvapaudet.

Lähde: <http://www.redcross.fi>

Äidinkieli

Äidinkieleksi määritellään ensimmäisenä opittu kieli tai parhaiten osattu kieli tai eniten käytetty kieli tai se kieli, jonka puhuja tuntee äidinkielekseen.

Kotikieli

Kieli, jota kotona käytetään perheen kesken.

Toinen kieli

Toisella kielellä tarkoitetaan kieltä, jota opitaan kohdekielisessä ympäristössä, mutta se ei ole puhujan äidinkieli. Toinen kieli on lapselle paitsi oppimisen kohde, myös väline, jonka avulla hän oppii uusia asioita.

Suomi toisena kielenä -opetus (S2 -opetus)

Suomi toisena kielenä opetus on monikulttuuriselle lapselle, lapsen ikä- ja yksilölliset tarpeet huomioiden annettavaa suomen kielen tavoitteellista ja säännöllistä opetusta.

5. LIITTEET

- Maahanmuuttajaperheen aloituskeskustelulomake
- Suomi toisena kielenä (S2) opetuksen vuosikello
- Lomake ja ohje suomenkielen oppimisen (S2) seurantalomakkeen käyttöön
- Tulkinkäyttöopas
- Taustamateriaalit ja tietoa lisämateriaaleista

PÄIVÄHOIDON/ESIOPETUKSEN JA MAAHANMUUTTAJAPERHEEN ALOITUSKESKUSTELU

HENKILÖ- JA TAUSTATIEDOT
Lapsen nimi (miten nimi lausutaan, kirjoitetaan)
Ikä tai syntymäaika
Vanhempien/hoitajien nimet (millä nimellä toivotaan kutsuttavan)
Muut perheenjäsenet
Mistä maasta perhe on tullut?
Kuinka kauan perhe on ollut Suomessa?

KIELI
Mitä kieliä perheessä puhutaan?
Lapsen äidinkieli/lapselle kotona puhuttu kieli
Kuinka lapsi puhuu kotikieltä vanhempien mielestä (yksittäisiä sanoja/kokonaisia lauseita, tuleeko lapsi ymmärretyksi)?
Minkä verran lapsi puhuu suomen kieltä?

USKONTO
Mikä on perheen ja lapsen uskonto?
Vaikuttaako uskonto lapsen päivään päivähoitossa/esiopetuksessa (toiminta/ruokavalio)?
Saako lapsi osallistua kristillisiin kirkollisiin tapahtumiin?
Saako lapsi osallistua päivähoiton/esiopetuksen juhliin ja tapahtumiin (myös omat tai toisten syntymäpäivät)?

TERVEYDENTILA
Lapsen yleinen terveydentila vanhempien mielestä:
Allergiat ☐ Ei ☐ Kyllä _____
Sairaudet ☐ Ei ☐ Kyllä _____
Lääkitys ☐ Ei ☐ Kyllä _____
Ruokarajoitukset/erityisruokavalio ☐ Ei ☐ Kyllä (liite)

LAPSI KOTONA JA PÄIVÄHOIDOSSA

Onko lapsi ollut kotimaassa koulussa tai muussa lapsiryhmässä?

Mitä asioita lapsi osaa jo itse (ruokailu, pukeminen, wc), lapsen vahvuudet?

Millaisissa asioissa lapsi tarvitsee tukea ja harjoitusta?

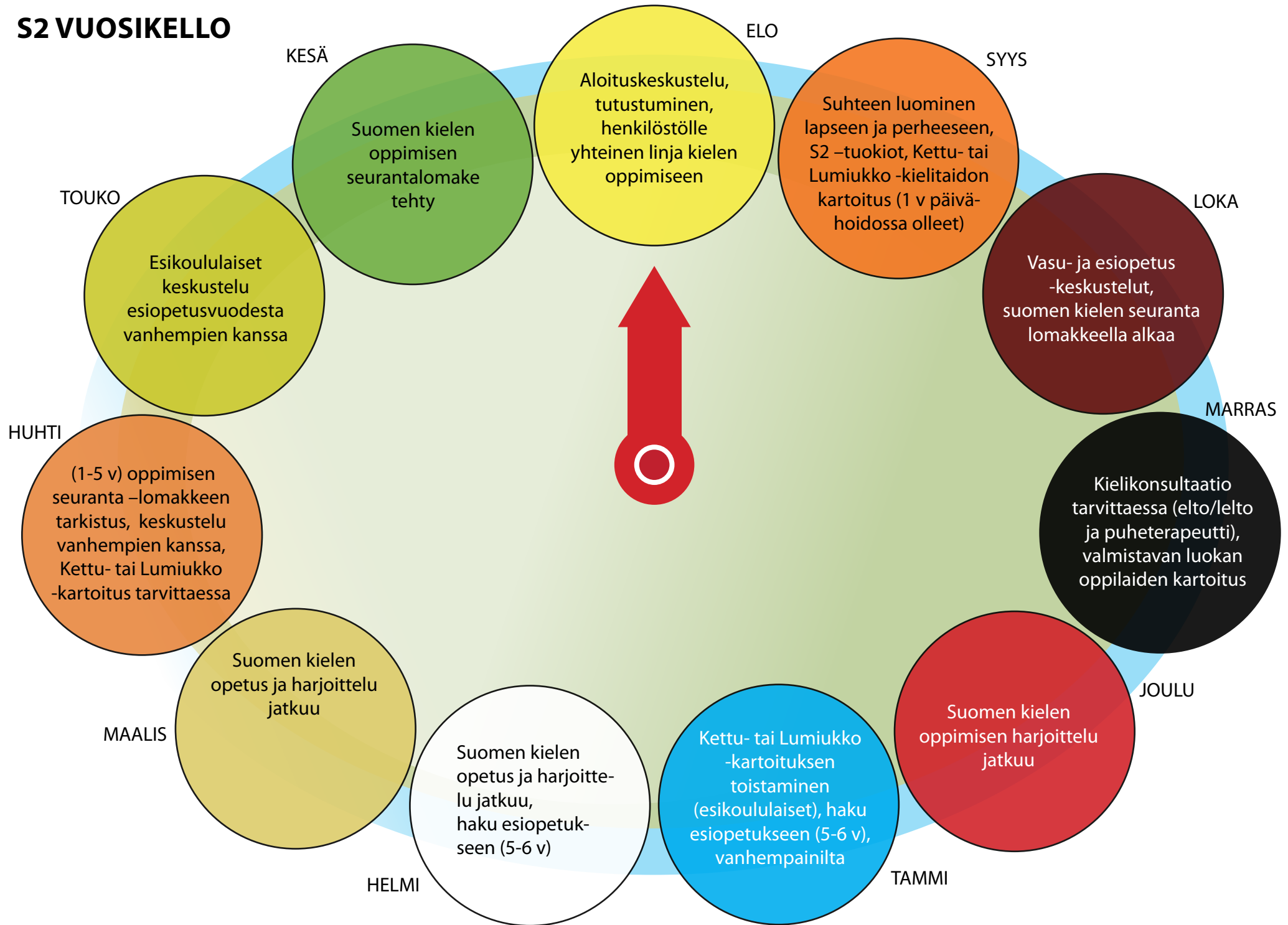
Kun lapsi suuttuu, miten hän käyttäytyy? Millaisista asioista hän suuttuu?

Miten lapsi tulee toimeen toisten lasten kanssa?

Onko lapsella pelkoja? Miten lapsi reagoi muutostilanteisiin?

Mitä muuta haluaisit kertoa lapsestasi? Toiveita päivähoitolle/esiopetukselle:

S2 VUOSIKELLO

SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPETUKSEN VUOSIKELLO

Elokuu

- Aloituskeskustelu vanhempien kanssa: Tietoa päivähoidosta, lapsen omasta taustasta ja äidinkielestä sekä suomen kielen (S2) opetuksesta ("Päivähoidon/esiopetuksen ja maahanmuuttajaperheen aloituskeskustelu" lomake – liite lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan)
- Tutustuminen lapseen
- Henkilökunnan kanssa yhteisen linjan sopiminen
 - suomen kielen oppiminen arjessa
 - yhteisesti sovitut menetelmät

Syyskuu

- Suhteen luominen lapseen ja perheeseen
- S2- tuokioiden aloitus ja säännöllinen toteutus (yksilö- ja pienryhmäopetus 20 min/ viikko)
- Elton/lelton tekemä suomen kielen taidon kartoitus Kettu/Lumiukkotesti (vuoden päivähoidossa olleille)

Lokakuu

- Vasu /esiopetuskeskustelut vanhempien kanssa
- Henkilökunta ottaa käyttöön "Suomen kielen oppimisen seuranta" – lomakkeen

Marras-joulukuu

- Kielikonsultaatio huolta herättävistä lapsista (henkilökunta, elto/lelto ja puheterapeutti)
- kielen oppimisen harjoittelu jatkuu
- valmistavan luokan oppilaiden kartoitus (marraskuu)

Tammikuu

Esikoululaiset

- Eltojen/leltojen tekemän Kettu/Lumiukko kartoituksen toistaminen
- esiopetukseen/kouluun hakeminen (5–6v) (tammi-helmikuu)
- valmistavan luokan vanhempainilta (tammikuu)

Helmikuu

- suomen kielen opetus ja harjoittelu

Maaliskuu

- suomen kielen opetus ja harjoittelu

Huhtikuu

1–5 -vuotiaat

- Suomen kielen oppimisen seuranta lomakkeen tarkistus ja keskustelu vanhempien kanssa
- Elton/lelton tekemä Kettu/Lumiukkotesti harkinnan mukaan

Toukokuu

Esikoululaiset

- keskustelu esiopetusvuodesta vanhempien kanssa (huhtikuu)

Kesäkuu

- suomen kielen oppimisen seurantalomake tehtynä

- 1. Prosessin kulku pysyy samana, riippumatta siitä missä kuussa lapsi tulee päivähoitoon**
- 2. Seurantalomaketta päivitetään säännöllisesti**
- 3. Arvioinnit ja kartoitukset toimivat opetuksen suunnittelun pohjana**

Lapsen nimi: _____

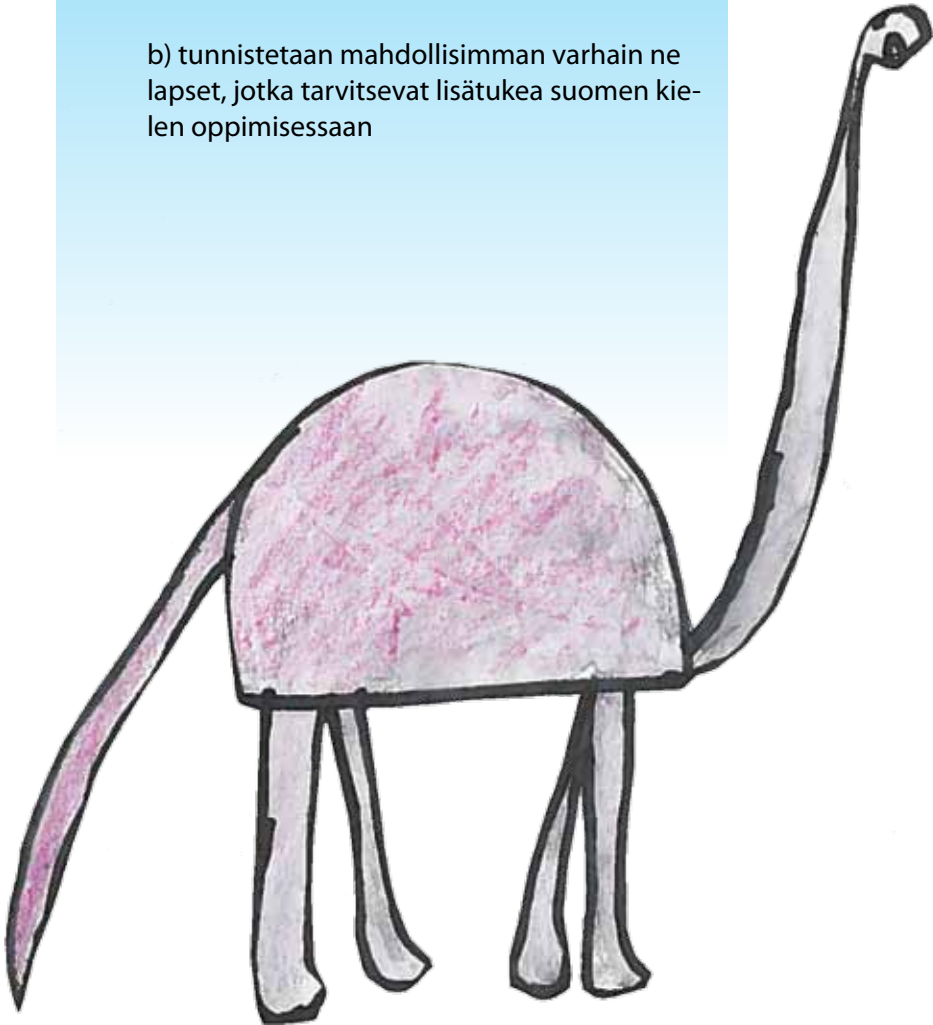
1/2

	KIELELLINEN KEHITYS/IKÄ:	3 v	4 v	5 v	6 v	7 v	Kommentteja
1.	Puhuu enimmäkseen äidinkieltään						
2.	Ymmärtää arjessa toistuvia toimintaohjeita						
3.	Ilmaisee tarpeitaan eleillä ja yksittäisillä sanoilla						
4.	Osa joidenkin asioiden nimet suomeksi						
5.	Vastaa mikä kuka missä? -kysymyksiin yhdellä sanalla						
6.	Yhdistää pari sanaa pikkulauseeksi: 'auto minä'.						
7.	Esittää kysymyksiä: mikä, mitä, kuka, missä?						
8.	Ymmärtää peruskäsitteitä: sijainti, väri, lukumäärä						
9.	Muodostaa lyhyitä perus-lauserakenteita ('minä syön leipää, laitan kengät jalkaan')						
10.	Sanavarasto laajenee ja monipuolistuu (= käyttää uusia ilmaisuja)						

KIELELLINEN KEHITYS/IKÄ:		3 v	4 v	5 v	6 v	7 v	Kommentteja	2/2
11.	Noudattaa käsitteitä sisältäviä ohjeita ('hae sininen pallo pöydän alta')							
12.	Käyttää puheessaan sijaintia, väriä, lukumäärää tarkoittavia sanoja							
13.	Selviytyy suomenkielellä arkitilanteissa							
14.	Ymmärtää ja muistaa pitkiä lauseita (esim. 2-osaisia ohjeita)							
15.	Osa selostaa tarinan juonen							
16.	Alkaa tuottaa kieliopillisesti oikeita ilmaisuja.							
17.	Osallistuu ryhmässä käytäviin keskusteluihin							
18.	Osa nimetä kirjaimia ja numeroita							
19.	Tavuttaa sanan							
20.	Tunnistaa sanojen alkuäänteitä							
	Onko vanhemmilla huolta oman äidinkielen kehityksestä? kyllä + / ei -							
	Päiväkodissa oloaika (vuosina)						Onko päivähoito ollut säännöllistä? ☐ kyllä ☐ ei	

Ohje suomen kielen oppimisen (S2) seurantalomakkeen käyttöön

1. Seurantalomaketta päivitetään säännöllisesti
2. Merkitse rasti ruutuun kun taito on mielestäsi vakiintunut.
3. Seurannan avulla:
 - a) täsmentyy lapsen kielen opetuksen sisältö
 - b) tunnistetaan mahdollisimman varhain ne lapset, jotka tarvitsevat lisätukea suomen kielen oppimisessaan

Kielen opetuksen keskeiset asiat

- Aikuinen sanoittaa toimintaa
- Lapsi oppii kielen aikuiselta ja harjoittelee sitä toisten lasten kanssa

SYKSY

- Perussanasto
- Nimeäminen teemoittain
- Minä/kehon osat
- Koti/perhe
- Lähiympäristö/päiväkoti
- Vaatteet
- Ruoka, hedelmät, kasvikset
- Eläimet
- Värit
- Lukukäsitteitä

KEVÄT

- Tekemistä kuvaavia sanoja
- Adjektiiveja
- Paikkakäsitteitä
- Toimintaohjeiden mukaan toimiminen
- Kertovaa puhetta
- Puheentuottamista

Kielen oppimisessa erityisesti seurattavia asioita

- Puheen ymmärtämisen kehittyminen
- Sanavaraston laajeneminen
- Lauseiden muodostaminen

Perustietoa tulkin käytöstä

- Tilaa aina tulkki, jos et ole varma, onko asiakkaasi suomen kielen taito riittävä myös monimutkaisten asioiden, esimerkiksi lääkärissä käyntien, hoitamiseen.
- Kerro tulkkikeskukselle tulkkauksen aihe ja toimita tarvittaessa etukäteismateriaalia, jotta tulkki voi valmistautua tulkkaukseen.
- Käytä tulkkina vain ammattitulkkia, älä asiakkaasi aviopuolisoa, sukulaista, tuttavaa **äläkä koskaan lasta**.
- Tulkki ei osallistu keskusteluun vaan tekee osapuolten välisen keskustelun mahdolliseksi. Hän ei esiinny puolesta-puhujana tai ylimääräisenä virkamiehenä.
- Tulkki tulkaa kaiken viranomaisen ja asiakkaan välisen keskustelun. Tulkki ei lisää mitään tai jätä mitään pois. Hän on täysin puolueeton ja ehdottomasti vaito-olovelvollinen.
- Käänny asiakkaan puoleen puhuessasi aivan kuin tekisit ilman tulkkia.
- Jaksota puheesi ja pidä taukoja, jotta tulkki ehtii tulkata sanomasi.
- Vältä ammattislangia ja murteita.
- Anna tulkin kysyä, jos hän ei ole kuullut tai ymmärtänyt jotakin.
- Anna tulkin rauhassa tulkata loppuun asti.
- Tulkki voi tehdä omia tulkkausta helpottavia muistiinpanoja, jotka hän hävittää tulkkauksen jälkeen.
- Jos tulkki on tulkkauksessa useamman tunnin, pidä kerran tunnissa noin 10 minuutin tauko. Muista, että koko päivän kestävässä tulkkauksissa tulkkikin tarvitsee ruoka- ja kahvitauon.
- Noudata sovittua tulkkauksaika, koska tulkki ei voi yleensä viipyä varatun ajan yli.
- Käyttämällä tulkkipalvelua varmistat, että asiat tulevat välitetyksi oikein. Muista, että viranomaisen voi tilata tulkin, vaikka maahanmuuttaja-asiakas ei katsoisikaan sitä tarpeelliseksi.
- Kerro ja hoida itse tulkin välityksellä kaikki asiat, jotka haluat asiakkaasi saavan tietää (esim. lomakkeiden täyttämisen, reseptien selittäminen).

Lähde: Tulkkikeskukset

Tulkin tilaaminen

Arvioi tarvittava aika; toimiva nyrkkisääntö on, että tulkattuna aikaa kuluu asiakastapaamiseen **tuplaten**. Asia jonka selvittämiseen menisi tavanomaisesti puoli tuntia, menee tulkaten tunti.

Tilatessasi tulkkausta ilmoita onko kyseessä **etätulkkkaus** (puhelin tai videoyhteys) vai **haluatko tulkin paikanpäälle**. Mikäli kyseisen kielen tulkkia ei ole paikkakunnalla, voivat matkakustannukset nousta huomattavan korkeiksi, joten tulkin läsnäolon tarpeellisuus / välttämättömyys on syytä harkita huolella.

Palveluntarjoaja kysyy tilaajalta mm. seuraavia asioita:

- Tulkin käyttäjä/viranomainen (onko sama henkilö kuin tilaaja)
- Asiakas, jolle tulkki varataan (koko nimi)
- Kieli
- Tulkkauksajankohta (päivämäärä ja kellonaika) ja paikka (mikäli tulkki tulee paikanpäälle)
- Tulkkauksen kesto
- Laskutusosoite ja laskutustaho
- Yhteystiedot tulkkauksen varmistusta/tulkkaukseen tulleista muutoksista ilmoittamista varten.

Varmista, että sinulla on tulkkausta tilatessasi tiedossa asiakkaan koko nimi ja **äidinkieli**. Muu asiakkaan hallitsema kieli voi toimia tulkkauksielenä, jos siihen on asiakkaan suostumus ja arvioit itse, että asiakkaan kielitaito ko. kielessä on riittävän vahva.

Tulkin saaminen haluttuun ajankohtaan on helpompaa, jos tilauksen tekee hyvissä ajoin.

Jos asiakkaan tapaaminen syystä tai toisesta peruuntuu voi tulkkauksen **yleensä** perua maksutta vähintään vuorokautta (24 h) ennen sovitun tulkkauksen alkamista. Maksuttoman peruuttamisen ehdot on kuitenkin hyvä tarkistaa kunkin palveluntarjoajan www sivuilta.

Tilatessasi tulkin saat palveluntarjoajalta tulkin nimen ja puhelinnumeron johon voit soittaa sovittuna ajankohtana. Muista ilmoittaa varatusta ajasta ja tulkkauksesta myös asiakkaalle.

Etätulkkauksessa tutustu etukäteen laitteeseen jota käytät ja varmista, että kaiutin ja mikrofoni ovat kunnossa.

Varaa tulkkaukseen oma tila, jossa ette tule häiriytyksi tarpeettomasti.

Etätulkkauksen ongelmia ja ohjeita

Tulkki ei vastaa puhelimeen sovittuna ajankohtana

Ohje: Yritä soittaa muutama kerta uudelleen. Voi olla, että tulkilla on edellinen tulkkauksen kesken. Mikäli et kuitenkaan saa yhteyttä, soita palveluntarjoajalle ja varmista, että esim. tulkin puhelinnumero on oikein. Mikäli tulkkauksen ei onnistu reklamoi palveluntarjoajaa ja sovi uudesta tulkkauksesta.

Tulkki on sellaisessa paikassa, että häntä on vaikea kuulla (taustamelu, huono yhteys yms.)

Ohje: Mainitse tulkille huonosta kuuluvuudesta tai taustamelusta ja kysy voiko hän siirtyä sellaiseen

paikkaan, jossa häiriö poistuu. Mikäli tämä ei ole mahdollista, ja tulkkauksesta ei ole häiriötekijän vuoksi hyötyä, voit keskeyttää tulkkauksen. Reklamoi palveluntarjoajaa ja sovi uudesta tulkkauksesta.

Tulkki ei ole tietoinen varatusta tulkkauksesta

Ohje: Toisinaan voi palveluntarjoajan ilmoitus tulkkauksesta tulkille viivästyä tai estyä (esim. tekstiviesti). Kerro tulkille minkä palveluntarjoajan kanssa tulkkauksesta on sovittu ja kysy onko tulkin mahdollista tulkata; jos ei, niin reklamoi palveluntarjoajaa ja sovi uudesta tulkkauksesta.

Tulkkikeskuksia:

Helsingin seudun asioimistulkkikeskus

Lehdokkitie 2 B, 01300 Vantaa
Tulkkivälitys: (09) 839 20040 (ma-pe klo 8.30–16.00),
050 350 6884 (päivystys toimistoajan ulkopuolella)
sähköposti: tulkkikeskus(at)vantaa.fi

Imatran tulkkikeskus Oy

Koskenparras 2, 55100 Imatra
044 533 9876
päivystys 24 h: 0600-174 76, hinta 1,95 e/min + pvm
Sähköposti: itk(at)pp.inet.fi

Keski-Suomen tulkkikeskus

Puistokatu 2 C, 4 krs., 40100 Jyväskylä
Tulkkivälitys: (014) 626 672 (ma-pe klo 8-15.45)
sähköposti: tulkkikeskus(at)jkl.fi

Lahden seudun tulkkikeskus

PL 116, Saimaankatu 64, 15101 Lahti
Tulkkivälitys: (03) 818 3282

Pirkanmaan tulkkikeskus

Pohjolankatu 25 B, 33500 Tampere
Tulkkivälitys: (03) 5657 7314, (03) 5657 7674

Pohjanmaan tulkkikeskus

Korsholmanpuistikko 6-8, 65100 Vaasa
Tulkkivälitys: (06) 325 2941 (ma-pe 8-16)

Pohjois-Suomen tulkkipalvelu

PL 60, Hallituskatu 13-17 D, 2. krs,
90015 Oulun kaupunki
Tulkkivälitys: (08) 558 41856 (ma-pe 8:30-15:30),
044 703 1860 (päivystys toimistoajan ulkopuolella)
sähköposti: tulkkipalvelu(at)ouka.fi

Semantix Lingua Nordica Oy

Vuorikatu 20, 00100 Helsinki
010 346 7500 info(at)semantix.fi,
päivystystulkkauksen (24 h): 010 346 7520
tulkkipalvelu(at)semantix.fi

Turun seudun tulkkikeskus

Rauhankatu 14 b C, 20100 Turku
02 26 26321 tulkkivälitys
0500 788 703 (päivystys virka-ajan ulkopuolella)
02 26 26325 käännösvälitys
02 26 26322 johtaja

Länsi-Suomen Tulkkipalvelu

Koulukatu 5 B, 33200 Tampere
Tulkkivälitys 040 704 6803, 044 915 6682
(päivystys toimistoajan ulkopuolella) 040 808 6404
info(at)lstulkkipalvelu.fi

Lähde: <http://www.infopankki.fi/fi-fi/tulkkikeskuksia/>

Ohjeet tulkin käytöstä on koontanut sosiaalipalveluohjaaja Marko Mikkonen Kontiolahden kunnan sosiaalipalveluista.

Taustamateriaaleja

Jaakkola, Magdalena: Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003 (Työpoliittinen tutkimus 2005)

OSUMA-projekti (ESR): Maahanmuuttajat työpaikalla – Opas monikulttuurisiin kohtaamisiin

Turun Kulttuurikeskus - Kansainvälinen kohtaamispaikka (ESR): Kulttuurit keskuudessamme

Vartiainen-Ora Päivi: TSL-taskumatti Monikulttuurisuus työelämässä (Työväen Sivistysliitto TSL 2005)

Lisätietoa ja materiaaleja monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta

www.aducate.fi/monikko

Piirrokset

Evita Lainpelto, Juuso Eskelinen,
Jenni Timonen

Roosa Salmelainen

Nuutti Korhonen

Venja Ryytänen

Josefina Sivonen

Aatu Nieminen

Kasperri Kärki

www.aducate.fi/monikko

Tämä opasvihko on syntynyt yhteistyössä Joensuun kaupungin ja Kontiolahden kunnan työntekijöiden muodostaman monikulttuurisen varhaiskasvatustyöryhmän työskentelyn tuloksena.

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO
Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

